

УДК 94(477)“04/14”:061.3

О. І. ЩУР*

**МІЖНАРОДНИЙ ФОРУМ
“КИЇВСЬКА РУСЬ
І ДИНАСТІЯ АРПАДІВ”**

Інформація містить повідомлення про міжнародний форум на тему “Київська Русь: династія Арпадів”.

Ключові слова: могила Святослава; Білий Хрест; Київська Русь.

Монумент на могилі Святослава

28–30 жовтня 2009 р. у карпатському урочищі Святослава, між містом Сколе і селищем Грибенів, відбувся міжнародний історико-мистецький форум “Київська Русь і династія Арпадів”.

Цьогорічному заходу передувала дворічна копітка робота. 2007 р. в м. Сколе я разом з дружиною Жужанною заснували Фонд Святослава. У березні 2009 р. на Днях Української культури в Угорщині, під егідою Посольства України в Угорщині та Товариства Української культури в Угорщині, взяли участь у роботі круглого столу на тему “Київська Русь і династія Арпадів”. Тоді, під час засі-

дання круглого столу, розгорнулася дискусія щодо того, чи справді існує могила Святослава. Доктор історичних наук, професор, віце-ректор Печського університету Марта Фонт зажадала документальних доказів розкопок захоронення Святослава.

В. Божко представив учасникам копію інформації про “Могили Святослава” за № 137 від 28.03.2000 р., надану львівським історичним музеєм за підписом директора Б. Чайковського і начальника археологічної експедиції В. Конопля та ще додав ряд статей науковців з названого питання. З тих давніх часів страти князя Святослава минуло понад 995 років, але і донині у тій місцевості збереглися назви, пов’язані з князем Святославом (топоніми) – Сколе, Славськ, Святослав (передміс-

* Щур Олександр Іванович – директор фірми “Малекс-Д” (Угорщина).

Біля могили Святослава

тя Сколе), Славки (притока Опори), ріка Опір, урочище Святославове, річка Святославчик і Святославова могила.

На жаль, ми поки що не маємо акту археологічних досліджень, які у 1971 р. здійснював старший науковий співробітник О. Ратич (Інститут суспільних наук АН УРСР). Звіт про розкопки зберігається в архіві Інституту українознавства імені Івана Крип'якевича НАН України. Тоді, в 1971 р., при розкопках було виявлено вже до того пограбоване поховання знатного дружинника кінця X – початку XI ст. У могилі знайшли кілька уламків давньоруських горщиків, фрагменти бронзового кільця, людські кістки, піхву від меча з мотивом скандинавського орнаменту. Окрім того, як доповів Є. Безніско, чоловік покійної Теодозії Бриж, яка створила дивовижний Білий Хрест на могилі древлянського князя Святослава, пізніше на тому місці проводив дослідження відомий львівський археолог М. Рожко. Він разом з іншими колегами навколо могили Святослава прокопав сім шурфів й підтвердив факт багатьох поховань навколо могили Святослава.

Сьогодні, коли знайдено і розкрито для наукових досліджень саркофаг князя Ярослава Володимировича (брата Святослава), можливо, за дослідженнями складу ДНК визначити родинний зв'язок між Святославом і Ярославом, а значить, точністю до 99 відсотків визначитися з місцем захоронення Святослава.

Безперечно, за цей час могильник неодноразово розкопували як нелегальні скарбукачі, так і представники офіційної влади. Зокрема, за свідченнями старожилів, на тому місці здійснювалися археологіч-

Біля монументу “Героям України”.

Зліва направо: Л. Войтович,
А. Сіренко, О. Майоров,
Ж. Макаус, А. Баршонь

українознавства імені Івана Крип'якевича НАН України Л. Войтович виступив з доповіддю на тему “Угро-слов'янські взаємини у другій половині IX ст.”. Вчений торкнувся ранньої історії формування угрів (самоназва мадяри) як частини угро-фінського масиву, відкидаючи давні версії щодо тотожності угрів з гунами (професор вважає, що угри-мадяри за своїми антропологічними даними нічого спільного не мають з монголоїдною расою). За його версією, угри-мадяри, очолювані Арпадом між 897–899 рр., перейшли Карпати не через Верецький перевал, важкодоступний не тільки для кочовиків, а через пологіший Лубківський перевал, яким вони користувалися в своїх походах в Галицьку землю. Свою аргументацію вчений підкріплює знахідками угорських військових поховань вздовж цього шляху у Галичі, Судовій Вишні, Перемішлі та Земплині.

Старший науковий співробітник Національного університету “Острозька Академія” І. Мицько розкрив тему “Угорський епізод біографії св. Ольги”. У ній він розповів про низку версій походження княгині Ольги і поширення її ім'я “в народі”, пов'язаного з ритуальними обрядами. Наприклад, на Буковині з IX ст. в день Ольги існує обряд чарування дівчат, а береза носить символ святої Ольги. Доповідачу було цікаво довідатись; чи є у угорців такі релігійні свята, які називаються ім'ям Ольги – Єлени, Гелени, Гельги, Ельги, Юльги, Гельшунди? Це стало для нас завданням до наступного форуму, розшукати в Угорщині знавця фольклору на відповідну тему.

ні дослідження ще під час Австро-угорської монархії, і на підставі тодішніх досліджень було перенесено на 30 метрів в бік трансконтинентальну залізничну колію, яка і нині проходить повз пантеон.

Ми намагаємося залучити до нашої теми представників угорських наукових кіл. До речі, на наше запрошення взяти участь у роботі форуму люб'язно погодився Надзвичайний і Повноважний Посол Угорщини в Україні Андраш Баршонь.

Доктор історичних наук, професор, завідуючий кафедрою історії середніх віків і візантиністики Львівського національного університету ім. Івана Франка, провідний науковий спеціаліст Інституту

Біля монументу “Тисячоліття переходу угорців на дунайські землі.
Зліва направо: О. Майоров, Л. Войтович, А. Сіренко, Ю. Діба,
А. Баршонь, Ж. Макаус, І. Мицько, О. Щур

Я представив свою доповідь “Історія державно-правового і культурологічного розвитку на теренах Київської Русі IX–XI ст.”.

Доцент Національного університету “Львівська політехніка” Ю. Діба виступив на тему “Найдавніші архітектурні зв’язки Угорщини і України (ротонди і храми X–XIII ст.), в якій, крім іншого, йшлося про використання угорської техніки, зокрема вапняних розчинів при будівництві ротонд на Вавелі та у Черемиському замку, що дослідник пов’язав з еміграцією герцога Бели (майбутнього короля Бели I) та князем Ростиславом Володимировичем, який був одружений з Ілоною (Ленке), донькою Бели I. Ю. Діба також висловив цікаве припущення, що дочка угорського короля Бейли IV Констанція, яка була дружиною князя галицького, перемишльського і белзького Лева Даниловича, скоріше за все похована в “Нижньому замку”, якій розташовувався в районі нинішнього театру ім. М. Заньковецької.

Доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри музеєзнавства Санкт-Петербурзького державного університету Олександр Майоров виступив з доповіддю “Візантія, Польща, Угорщина та Галицько-Волинська Русь: звідки походить хрест Мануїла Собору Паризької Богоматері”. Надзвичайно цікава і драматична, науково-обґрунтована історія можливої подорожі святої християнської реліквії.

На завершення програми, учасники Форуму і представники райадміністрації поклали вінки в Урочищі Святослава до могили Князя Святослава та до пам'ятника Героям України і пам'ятника Тисячоліттю переходу угорців через Карпати, що встановлені на Верецькому перевалі.

Информация содержит сообщение о международном форуме на тему “Киевская Русь и династия Арпадов”.

Ключевые слова: могила Святослава; Белый Крест; Киевская Русь.

The article contains information about the International Forum “Kievskia Rus: Arpad dynasty”.

Keywords: tomb of Sviatoslav; White Cross; Kievskia Rus.